

Облік і оподаткування виплат працівникам: новації нормативного регулювання

Потривасва Наталя,

д-р екон. наук, професор,

професор кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Досліджено особливості обліку та оподаткування виплат працівникам в умовах оновлення нормативного регулювання та гармонізації національних стандартів із міжнародними. Розкрито ключові положення змін до НП(С)БО 26 та їх узгодження з МСБО 19 і МСФЗ для МСП. Визначено основні напрями удосконалення методології обліку виплат працівникам. Обґрунтовано, що імплементація міжнародних підходів підвищує прозорість, достовірність і порівнянність фінансової звітності підприємств.

Ключові слова: бухгалтерський облік, зобов'язання, витрати, фінансова звітність, гармонізація, міжнародні стандарти.

Актуальність дослідження зумовлена трансформацією нормативного регулювання бухгалтерського обліку та оподаткування в умовах адаптації до міжнародних вимог. Гармонізація національних стандартів із міжнародними сприяє підвищенню якості та порівнянності фінансової інформації. Водночас посилення вимог до прозорості виплат працівникам обумовлює необхідність удосконалення підходів до їх обліку та розкриття у фінансовій звітності.

Оновлення методології бухгалтерського обліку виплат працівникам слід розглядати як складову інституційної трансформації національної системи бухгалтерського обліку в контексті її гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності. У наукових дослідженнях тривалий час обґрунтовується необхідність удосконалення методологічних засад бухгалтерського обліку виплат працівникам у напрямі їх гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності [1, с. 11].

Нормативним підґрунтям таких змін є наказ Міністерства фінансів України від 05.11.2025 р. №549, яким передбачено внесення змін до НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» з метою імплементації міжнародних підходів до облікового відображення відповідних операцій [2]. Ключовим напрямом оновлення є адаптація положень національного стандарту до вимог МСБО 19 «Виплати працівникам» [3] та МСФЗ для малих і середніх підприємств [4], що забезпечує концептуальну узгодженість у трактуванні економічної сутності виплат працівникам як об'єкта бухгалтерського обліку.

Порівняльний аналіз НП(С)БО 26 та МСБО (IAS) 19 свідчить, що досягнення відповідності міжнародним стандартам потребує адаптації облікової політики підприємств, зокрема щодо актуарних оцінок і розкриття інформації. Це сприяє підвищенню точності та прозорості відображення виплат працівникам у фінансовій звітності [5, с. 290]. Імплементація міжнародних стандартів зумовлює перегляд підходів до визнання та оцінки зобов'язань на

засадах принципу нарахування та превалювання сутності над формою. Це підвищує достовірність і порівнянність фінансової звітності та сприяє інтеграції національної облікової системи у міжнародний простір.

Важливим напрямом оновлення НП(С)БО 26 є уточнення термінологічного апарату з метою підвищення однозначності трактування облікових категорій. Зокрема, наказом Міністерства фінансів України від 05.11.2025 р. №549 запроваджено поняття «виконана робота та/або надана послуга», а також розширено зміст категорії «виплати працівникам», яка охоплює всі форми компенсацій, включаючи виплати при звільненні [2]. Це забезпечує повніше відображення розрахунків з персоналом і розширює об'єкт бухгалтерського обліку.

Розширення складу виплат працівникам за рахунок негрошових форм компенсації (медичне обслуговування, житло, транспорт тощо) потребує їх належної оцінки та відображення у складі витрат підприємства, що впливає на фінансовий результат і підвищує вимоги до аналітичності обліку [6]. Водночас уточнено підходи до визнання зобов'язань: нараховані виплати працівникам і суми єдиного соціального внеску відображаються як витрати звітного періоду та поточні зобов'язання відповідно до принципу нарахування [2].

Окремої уваги потребує облік переplat і авансових виплат працівникам. У разі перевищення фактичних виплат над зобов'язаннями різниця визнається активом підприємства, що забезпечує коректне відображення майбутніх економічних вигід і впливає на зменшення витрат у наступних періодах. Це підвищує значення аналітичного обліку розрахунків з працівниками для достовірності даних [6].

Вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності розширено: у примітках обов'язково відображаються характер виплат працівникам, суми зобов'язань та їх фінансування на звітну дату, що підвищує прозорість звітності. Податкове навантаження у 2026 р. визначається ключовими соціальними стандартами: мінімальна зарплата – 8647 грн, прожитковий мінімум – 3328 грн, мінімальний страховий внесок – 1902,34 грн. Мінімальні витрати на одного працівника становлять 10549,34 грн/міс., що впливає на формування фонду оплати праці і фінансове планування підприємства [7].

Структура податкового навантаження включає витрати роботодавця у вигляді нарахованої заробітної плати та єдиного соціального внеску, а також обов'язкові утримання із доходів працівників, зокрема податок на доходи фізичних осіб (18%) і військовий збір (5%). Така структура відображає комплексний характер фіскального навантаження на фонд оплати праці.

Суттєвих змін зазнали підходи до обліку страхового стажу та пов'язаних із ним виплат працівникам у контексті посилення соціальних гарантій. Зокрема, передбачено зарахування до страхового стажу періоду незаконного звільнення працівника у разі його подальшого поновлення на роботі за рішенням суду. Такий підхід забезпечує відновлення порушених трудових прав і підвищує рівень соціального захисту працівників [6].

Роботодавець зобов'язаний сплачувати ЄСВ за час вимушеного прогулу та здійснювати донарахування за судовими рішеннями, що ускладнює облікові

процедури й потребує належного документування. Передбачено нарахування середнього заробітку, компенсацій при нижчеоплачуваній роботі та виплат за невикористану відпустку, що забезпечує повне відшкодування втрат працівника і відповідність трудовому законодавству.

Отже, нормативні зміни у сфері виплат працівникам ускладнюють бухгалтерський облік і податкове адміністрування через необхідність ідентифікації, оцінки та відображення грошових і негрошових виплат, а також довгострокових зобов'язань. Це вимагає оновлення облікової політики підприємств, узгодження внутрішніх процедур із МСФЗ та перегляду підходів до класифікації, визнання й розкриття виплат у звітності. Зростає роль професійного судження бухгалтера, зокрема при оцінці складних операцій і застосуванні дисконтованих величин, що підвищує вимоги до кваліфікації персоналу. Одночасно посилення податкового навантаження та контролю зумовлює потребу в точнішому плануванні витрат на персонал і дотриманні податкової дисципліни. У підсумку це впливає на фінансові результати підприємств і потребує комплексного управління розрахунками з працівниками.

Список використаних джерел:

1. Потриваєва Н. В., Громова Я. М. Удосконалення аудиту поточних зобов'язань у взаємозв'язку з оптимізацією облікового процесу. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2018. Вип. 2 (98). С. 11-15. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4665>
2. Про затвердження Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: наказ Міністерства фінансів України від 05.11.2025 № 549; станом на 23 груд. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1744-25#Text>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 (МСБО 19). Виплати працівникам: Стандарт Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011#Text
4. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП): Стандарт Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.01.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_063#Text
5. Остапенко Т. М., Кубецька О. М., Бессонова С. І., Бессонова А. В. Розрахунки за виплатами працівникам: страховий, податковий, обліковий та управлінський аспекти. *Бізнес Інформ*. 2025. №9. С. 287–297. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-9-287-297>
6. Внесено зміни до П(С)БО 26 «Виплати працівникам». Професійні видання. 8 грудня. 2025. URL: <https://profpressa.com/news/vneseno-zmini-do-psbo-26-viplati-pratsivnikam>
7. Оніщенко В. Розрахунок зарплати 2026: приклади, формули, податки. *Головбух*. 2026. 6 лютого. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7257-narahuvannya-zarobtno-plati>

Abstract: Examines the features of accounting and taxation of employee benefits in the context of updated regulatory framework and the harmonization of national standards with international ones. The key provisions of the amendments to NAS 26 “Employee Benefits” and their alignment with IAS 19 and IFRS for SMEs are disclosed. The main directions for improving the methodology of accounting for employee benefits are identified. It is substantiated that the implementation of international approaches enhances the transparency, reliability, and comparability of financial reporting of enterprises.

Keywords: accounting, obligations, expenses, financial reporting, harmonization, international standards.